

Erazm z Rotterdamu przeciwko scholastyce, 1509 r.

Co do teologów, to może by lepiej było, gdybym ich pominęła milczeniem [...], bo rodzaj to ludzi okrutnie wyniosłych i drażliwych: mogliby [...] mnie [...] okrzyczyć za heretyczkę. Bo oni to z miejsca grożą takim spiorunowaniem, jeśli na kogo niełaskawi. [...] Wielkich – i jak oni to nazywają – natchnionych teologów godne są ich zdaniem dopiero takie sprawy (i na te wpadłszy, dopiero budzą się ze snu), jak: czy Bóg potrzebuje jakiegoś czasu na stworzenie czegoś? [...] I: czy po zmartwychwstaniu będzie się godziło jeść albo pić? – jako że oni już teraz chcieliby się zabezpieczyć przeciw głodowi i pragnieniu w owej chwili. [...] A dodać do tego te ich moralne zasady, tak sprzeczne ze zdrowym rozsądkiem [...]. Na przykład to, że „mniejszym jest grzechem zamordować tysiąc ludzi, niż raz, w niedzielę, załatać but nędzarza”. Albo że „lepiej dopuścić do tego, aby cały świat przepadł – jak to mówią – z kretesem, aniżeli powiedzieć jedno jedyne choćby nie wiem jak malusieńkie kłamstewko”. Cała kupa różnych systemów scholastycznych robi te okrutnie subtelne subtelności jeszcze subtelniejszymi, tak że łatwiej się wydostać z labiryntu niż z tej płątaniny realiów [...]. Tacy oni wszyscy okrutnie uczeni, tacy trudni, że, myślę ja, sami apostołowie innym, niż byli, musieliby być duchem natchnieni, gdyby z tym nowym rodzajem teologów w dysputy o tych sprawach musieli się wdawać.*

Erazm z Rotterdamu, *Pochwała głupoty*, przeł. E. Jędrkiewicz, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1953, s. 228–232.

* spiorunowanie – zwymyślanie kogoś

Praca z materiałem

1. Korzystając z wiedzy pozaźródłowej, wyjaśnij pojęcia „teolog”, „scholastyka” i „heretyk”.
2. Scharakteryzuj postawę Erazma z Rotterdamu wobec teologów scholastycznych. Wyjaśnij, z czego mogła ona wynikać. Odwołaj się do tekstu i wiedzy pozaźródłowej.
3. Wyjaśnij, kto jest narratorem w cytowanym fragmencie.
4. Na podstawie tekstu ustal, jakiego wyznania był Erazm z Rotterdamu.
5. Posiłkując się wiedzą pozaźródłową, przedstaw stosunek Kościoła katolickiego do dzieł i poglądów Erazma z Rotterdamu.